



Sygn. akt III CSK 66/05

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lipca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa Szpitala Dziecięcego [...] przeciwko Narodowemu Funduszowi Zdrowia o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 lipca 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8 lutego 2005 r., sygn. akt [...],

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód – Szpital Dziecięcy domagał się od NFZ kwoty 4.512.290,38 zł z tytułu zwrotu wydatków poniesionych przez powoda w 2001 r. na wypłatę na rzecz jego pracowników podwyżek wynagrodzeń wynikających z art. 4a z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r., z. 1, poz. 2 ze zm.). Powód powoływał się na obowiązek pozwanego polegający na renegotjacji zawartych umów o świadczenie usług medycznych oraz na to, że po zawarciu tych umów uchwalony został przepis z art. 4a ustawy z 16 grudnia 1994 r. Wejście w życie tego przepisu stanowiło nadzwyczajną zmianę stosunków w rozumieniu art. 357¹ k.c. Strona pozwana negowała istnienie ustawowego obowiązku finansowania podwyżek pracowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.

Sąd Okręgowy oddalił powództwo, ustalając następujący stan faktyczny.

Strony łączyło pięć umów o udzielenie świadczeń zdrowotnych, obejmujących różne postacie świadczeń medycznych. Przewidywano w nich możliwość renegotjacji umów w razie systematycznego przekraczania liczby świadczeń. W aneksach do umów uregulowano sposób finansowania świadczeń medycznych. Powodowy Szpital dokonał podwyżek własnym pracownikom na podstawie art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. Sąd Okręgowy uznał, że skoro umowy łączące strony w sposób szczegółowy określały rozliczenia stron, a postanowienia tych umów nie przewidywały obowiązku finansowania przez pozwanego podwyżek dla pracowników Szpitala, to takie finansowanie nie było przedmiotem umowy. W ocenie Sądu, nie było też podstaw do zastosowania art. 357¹ k.c.

Apelacja strony pozwanej została oddalona jako nieuzasadniona. Sąd ten stwierdził, że powód wywodził swoje roszczenie ze stosunku umownego łączącego strony, a także wskazywał okoliczności mające uzasadniać zastosowanie art. 357¹

k.c. Sąd Okręgowy rozpoznał istotę sprawy ponieważ wypowiedział się co do zasadności żądania. Treść znajdujących się w aktach dokumentów (umów i aneksów do tych umów) jest wystarczająca dla rozpoznania sprawy. W stawce wynagrodzenia za wykonywanie świadczeń zdrowotnych mieszczą się także koszty działalności zakładu opieki zdrowotnej; a na koszty te składają się także wynagrodzenia wypłacane personelowi technicznemu i obsługi technicznej. Negocjonowana zatem między stronami stawka wynagrodzenia za świadczenie usług medycznych uwzględnia także koszty działalności kształtowanie m.in. przez wypłatę wynagrodzeń dla osób wykonujących umowę. Przewidziany w art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. obowiązek wypłaty podwyższonego wynagrodzenia pozostawał w związku z kosztami działalności strony powodowej. Umowa stron nie uwzględniała kosztów działalności strony powodowej z tytułu wykonywanych świadczeń zdrowotnych za 2001 r. spowodowanych zmianą ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. Strona powodowa twierdziła, że wspomniana nowelizacja miała charakter zdarzenia nadzwyczajnego w rozumieniu art. 357¹ k.c. i nie można było przewidywać tego zdarzenia w chwili zawierania umowy o świadczenie usług medycznych. W ocenie Sądu Apelacyjnego, możliwość zastosowania art. 357¹ k.c. pojawia się tylko wówczas, gdy istnieje jeszcze stosunek obligacyjny, który miałby być zmodyfikowany przez Sąd. Tymczasem we wspomnianych aneksach do umów strona powodowa złożyła oświadczenie woli powodujące wygaśnięcie wszelkich roszczeń majątkowych z tytułu umów o wykonywanie świadczeń zdrowotnych za 2001 r. Umowy obejmujące okres od dnia 1 stycznia 2001 – do dnia 31 grudnia 2001 r. zostały już wykonane. W rozpatrywanej sprawie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, przepis art. 357¹ k.c. nie miał zastosowania, aczkolwiek Sąd ten nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że wprowadzenie art. 4a do ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. nie miało cech nadzwyczajnej zmiany stosunków, której, strony nie mogły przewidzieć w chwili zawarcia umowy. Nie było jednak podstaw do przyjmowania elementu przewidywania zmiany stosunków w chwili zawierania umowy między stronami.

W kasacji powoda podnoszono zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 368 § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. i art. 45 Konstytucji, art. 328 § 2 w zw. z art. 391

k.p.c., art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r., art. 190 ust. 1 Konstytucji, art. 405 k.c., art. 471 k.c. w zw. z art. 56 k.c. i art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. i art. 445 k.c. Skarżący domagał się uchylecia i zmiany wyroku w całości poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie – uchylecia wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Nie można podzielić zapatrywania powoda, że „zaniechanie przez kasę chorych renegotjacji cen jednostkowych świadczeń zdrowotnych z uwagi na ustawowy obowiązek dokonania przyrostu wynagrodzeń jest bezprawne” w rozumieniu przepisów o odpowiedzialności deliktowej (art. 415 k.c.). Ewentualny obowiązek renegotjacji postanowień umów łączących powodowy Szpital z pozwanym mógł mieć swoje źródło jedynie w treści tych umów. Nie wynikał on natomiast z jakiegoś ogólnego obowiązku, którego naruszenie mogłoby świadczyć o istnieniu czynu niedozwolonego po stronie pozwanego.

Treść żądania strony powodowej wskazuje na to, że strona ta wywodzi to żądanie z wiążących strony umów i nadaje mu postać roszczenia o wykonanie tych umów (zob. także motywacja zarzutu kasacyjnego naruszenie art. 471 k.c.; s. 7-8 skargi kasacyjnej). W tej sytuacji nie może być brany pod uwagę zarzut naruszenia art. 405 k.c. Niedopuszczalny jest bowiem zbieg roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia z roszczeniem o wykonanie umowy w całości lub w części (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 1998 r., I CKN 522/97, OSNC 1998, s. 11, poz. 176).

Podzielić natomiast należało zarzut naruszenia art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1995 r., Nr 1, poz. 2 ze zm.), ale przy przyjęciu innej argumentacji prawnej tego zarzutu, niż zastosowana w skardze kasacyjnej. Interpretacja art. 4a była w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego rozbieżna (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2005 r., III CK 405/04, z dnia 11 sierpnia 2005 r., II CK 79/05). W uchwale siedmiu sędziów z dnia 30 marca 2006 r. ostatecznie stwierdzono, że art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. stanowi – w związku z art. 56 k.c. – podstawę roszczenia samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej

w stosunku do kasy chorych (NFZ) o zwrot kosztów zwiększonego wynagrodzenia pracowników, jeżeli zakład ten, mimo prawidłowego gospodarowania środkami uzyskanymi na podstawie umowy o udzielenie świadczeń zdrowotnych, nie mógł tych kosztów pokryć w całości lub w części. Wprawdzie uchwała ta nie uzyskała mocy zasady prawnej w rozumieniu art. 61 § 6 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2002 r., Nr 240, poz. 2052 ze zm.), ale skład orzekający w niniejszej sprawie podziela zasadnicze stanowisko przedstawione we wskazanej uchwale. Stanowisko takie było akceptowane w orzeczeniach Sądu Najwyższego wydanych po zapadnięciu wspomnianej uchwały (por. up. wyroku z dnia 19 maja 2006 r., III CK 221/05; nieopublik.; wyrok z dnia 10 maja 2005 r., III CK 196/05).

Skoro przepis art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. mógłby stanowić jednak podstawę roszczenia powodowego Szpitala wobec NFZ, należało zaskarżony wyrok uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.). W tej sytuacji dla rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego bezprzedmiotowe pozostają pozostałe zarzuty zgłoszone w skardze kasacyjnej.